

Roos Vonk

‘Ik kan met mijn beter communiceren veel mensen’

‘Een hond zal nooit zeggen: dat heb je niet zo handig aangepakt of hoe heb je zoiets stoms kunnen doen? Voor de zelfconfrontatie moet je niet bij je hond zijn’, zegt psycholoog Roos Vonk. Maar voor de rest is ze een en al lof over de twee honden die haar leven delen.

‘Als ik met mijn honden wandel, kom ik weleens hondenbaasjes tegen die weinig lol in hun hond lijken te hebben. Ze trekken hem subiet mee als ie ergens aan wil snuffelen. Hij kwispelt als hij mijn hondjes ziet: ha, soortgenootjes! Maar ze houden hem kort en lopen gauw door. Hij kijkt verlangend achterom. Ik begrijp hier niks van. Waarom heb je een hond als je zijn natuurlijke gedrag vervelend vindt? Je moet honden tijd geven om te snuffelen op plekjes waar hun soortgenoten boodschappen hebben achtergelaten. Je trekt een mens toch ook niet achter de computer vandaan als ie een mail zit te lezen!’ zo vraagt Roos Vonk zich met stijgende verbazing af op haar blog op: www.roosvonkblog.nl

OPENSNIJDEN

Roos Vonk is als hoogleraar sociale psychologie verbonden aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Beroepsmatig houdt ze zich voornamelijk bezig met de interactie tussen mensen, maar wat

uit persoonlijke belangstelling in toenemende mate haar aandacht geniet, is de interactie tussen mens en dier. ‘Dat klopt’, zegt ze, ‘dieren hebben mij altijd gefascineerd. Van jongsaf voel ik een grote betrokkenheid bij dieren. Vroeger thuis hadden we Bedlington Terriers. Als kind lag ik tussen de pups te kroelen. Ik was als kind altijd bij dieren te vinden. Ook buitenshuis. In het park, en noem maar op. In die tijd riep ik wel eens dat ik dierenarts wilde worden, maar toen mijn ouders zeiden dat ik dan te maken kreeg met zieke dieren en deze moest opensnijden, dacht ik: daar kan ik niet tegen, ik kies een ander vak.’

DIERENMENS

Dat vak werd psycholoog. ‘Als wetenschapper en docent heb ik mij lange tijd niet met dieren beziggehouden. Tot de laatste paar jaar, toen ik met studenten een onderzoek startte naar het fenomeen dierenempathie. Waarom juist dit onderwerp? Er zijn mensen die meevoelen met dieren en

er zijn mensen die dat niet doen. Dat verschil boeit me. Ik wil weten waar dat in zit. Als ik een dier zie lijden, voel ik evenveel pijn als wanneer ik een mens zie lijden, maar sommigen hebben dat niet. Zij die dat wel hebben, noem ik dierenmensen. Voor hen ben ik een Facebookpagina begonnen (Animal People Alliance). Daardoor weet ik dat zij hetzelfde ervaren als ik – wij zijn mensen die ons vaak eenzaam voelen, omdat we leven in een wereld waarin er niet goed met dieren wordt omgegaan. Als dierenmens zie je constant dingen waarvan je boos en verdrietig wordt. En je ziet mensen die hun schouders ophalen.’

MACHINES

Het onderzoek naar de vraag waarom de ene mens wel empathie met dieren voelt en de andere niet, moet nog worden afgerond, maar heeft Roos al een idee in welke richting we de uitkomst kunnen verwachten? ‘Dierenmensen zijn vaker vrouwen dan mannen. Sowieso zijn vrouwen empathischer

INTERVIEW

honden dan met

dan mannen, maar bij empathie met dieren is het verschil extra groot. Daarnaast zijn dierenmensen als kind vaak met huisdieren opgegroeid of hebben zij nu huisdieren. Dierenmensen hebben geleerd dat huisdieren individuen zijn met een eigen karakter. Huisdieren zijn vaak net gezinsleden waarvan ze de persoonlijkheid hebben leren kennen. Als je huisdieren hebt, ondervind je dat dieren individuen zijn met een eigen karakter. Mensen zonder huisdieren hebben die ervaring niet. Voor hen is elke hond of kat hetzelfde, alsof het een soort machines zijn. Als dierenmens zeg ik: deze mensen zijn onwetend van de unieke persoonlijke eigenschappen van dieren.'

ONWETENDHEID

Roos Vonk vervolgt: 'Ik ben eens geïnterviewd door Coen Verbraak. Die snapte er helemaal niks van, dat je contact maakt met dieren, dat je ze als individu ziet. Hij zei: "Met die hond kun je toch geen gesprek voeren?" Dan onderschat hij dat je wel degelijk communicatie hebt met je hond. Doordat ik zelf honden heb, ben ik veel bekwaamder geworden in het lezen van hun lichaamstaal. De gedachte dat je niet kunt communiceren met je hond berust op onwetendheid. Ik snap precies wat mijn honden bedoelen. Sterker: ik kan met mijn honden beter communiceren dan met veel mensen.'

COMPASSIE

Van dierenvrienden bestaat niet zelden het beeld van enigszins wereldvreemde types. Roos, lachend: 'Toen ik de mens leerde kennen, ben ik van dieren gaan houden, daarop doel je? Nou, ik kan je zeggen: dat beeld klopt soms, maar vaak niet. Mensen

verschillen qua empathie. Daarbij is sprake van een stapeleffect. Sommigen hebben met niemand empathie, anderen hebben slechts empathie met hun eigen kring, maar totaal niet met bijvoorbeeld vluchtelingen; er zijn mensen die empathie voelen met alle mensen, en ten slotte heb je degenen die ook empathie voelen met dieren. Een steeds grotere cirkel van compassie.' Waar komt dat beeld van wereldvreemde types dan vandaan? 'Wat je ziet, is dat dierenmensen weliswaar empatisch zijn, maar tegelijkertijd is er bij hen veel boosheid, omdat ze zien dat anderen dieren kwellen voor eigen gewin en veel mensen daar onverschillig op reageren. Verslaggever Teun van de Keuken van het tv-programma *De keuringsdienst van waarde* zei laatst: "Zodra we op

tv laten zien dat een dier geslacht wordt, raken we een heleboel kijkers kwijt, want mensen kunnen daar niet tegen". Toch kopen veel mensen daarna gerust vlees in de winkel. Dierenmensen ergeren zich aan die hypocrisie.'

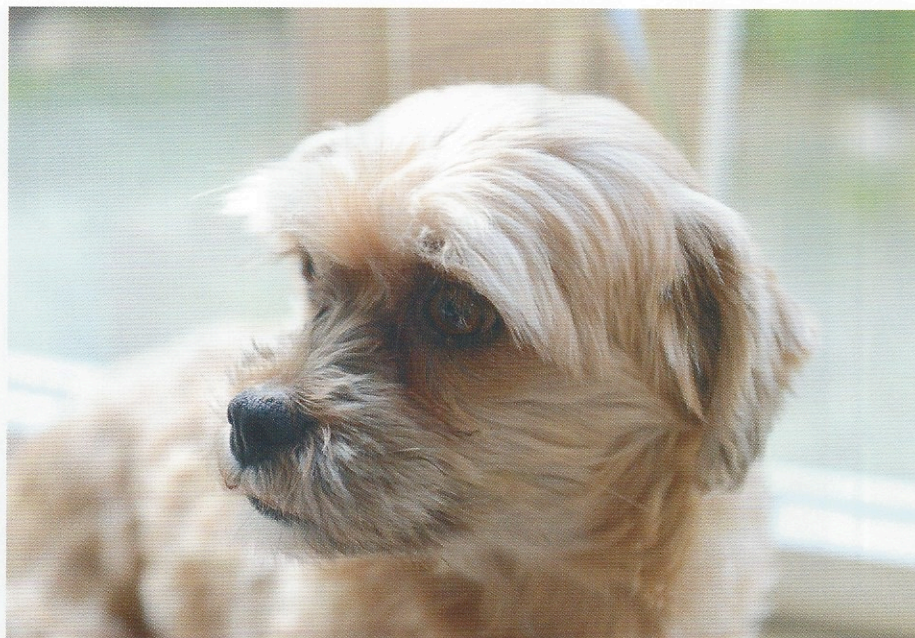
TEVEEL VERBEELDING

Roos Vonk is ervan overtuigd dat voortschrijdend inzicht op den duur zal leiden tot een emancipatorische inhaalslag ten gunste van dieren. Op haar blog verwoordt ze dit standpunt als volgt: 'Met al onze kennis en geleerdheid komen we heel langzaam tot dit fundamentele besef: dieren zijn onze gelijkwaardigen, want mensen zijn dieren. Dieren met ietsje teveel verbeelding'. Ter verduidelijking zegt ze: 'Als je beseft wat er nu al bekend is dankzij wetenschappelijk

onderzoek... Er zijn nog steeds mensen die beweren dat dieren geen bewustzijn hebben, maar dat wordt aan alle kanten door de wetenschap weerlegd. Ik weet zeker dat er over honderd jaar met afgrijzen zal worden teruggekeken op iets als de bioindustrie. Mensen zullen dan zeggen: hoe is het mogelijk dat we zoiets wreeds gedaan hebben? Inmiddels weten we bijvoorbeeld dat varkens intelligenter zijn dan honden. Varkens zijn heel sociaal, heel gevoelig, het is vreselijk hoe we deze dieren behandelen. Dan gaat het niet aan om te zeggen dat er grote economische belangen op het spel staan. Of dat we eerst de menselijke problemen maar eens moeten zien op te lossen. Dat soort argumenten wordt altijd gebruikt als excuus om niets te hoeven doen.'

VERLANGEN

Op internet staat een artikel van Roos Vonk uit *Psychologie Magazine* waarin ze wijst op de bijzondere band tussen mens en hond. 'Van nature begrijpen mens en hond elkaar goed. Mens en hond zijn samen geëvolueerd. Ze trekken reeds eeuwenlang met elkaar op. Honden zijn sterk gericht op de mens. Zo zijn er honden die snappen dat een baas ze iets aanwijst. Honden kijken je ook aan. Er is oogcontact. Ze duiden gezichten. In die zin hebben honden zich aangepast aan de mens. Maar het gaat me te ver om te zeggen dat de hond vermenselijkt is. In elke hond schuilt het verlangen ook met andere honden te zijn, en niet alleen met de baas en diens gezin. Hoe vaak ik buiten niet een hond zie die hunkert naar contact met andere honden... Dat vind ik zo zielig. Ik ben er voor dat mensen twee honden nemen in plaats van een. Dat is voor de hond veel leuker. Acht jaar geleden kreeg ik

Bobby als pup. Hoezeer dat hondje ook op mij gefocust was; toch nam ik er na anderhalf jaar een tweede bij. Dat was Aagje, een zwervhondje uit Spanje. Mijn bedoeling was vier of vijf honden te nemen, maar Bobby en Aagje zijn zo'n goed koppel dat ik vooralsnog afzie van dat plan onder het motto *never change a winning team*. Eerlijk

gezegd, zit ik er wel een beetje mee, want Bobby en Aagje zijn bijna negen jaar oud. Wat doe je als een van beide wegvalt? Dat is toch treurig voor de ander? Moet ik er voor die tijd een ander hondje bij nemen? Ik probeer er voorlopig maar niet aan te denken.'

VOORSPELD

Bobby is een West Highland White Terrier. Hoewel het formaat haar bevalt – 'een kleine hond pak je makkelijker op en neem je makkelijker mee in een mandje op de fiets' – zou ze nu geen rashond meer nemen. 'Er zitten zoveel honden in het asiel. Bovendien hebben rashonden vaak gezondheidsproblemen. Net als veel Westies heeft Bobby huidproblemen. Aagje, een Boomer, heeft nooit wat. Met hem zit ik veel vaker bij de dierenarts dan met haar. Overigens is wel uitgekomen wat de dierenarts mij al had voorspeld, namelijk dat een Westie wel heel erg onafhankelijk is. Bobby is op alle gehoorzaamheids cursussen geweest, terwijl Aagje er geen enkele heeft gevolgd, maar zij is veel gehoorzamer dan hij.'

NEE, NEE, NEE

Leert Roos als psycholoog ook iets van haar honden? Houden ze haar een spiegel voor? 'Nee, een hond confronteert je niet met jezelf. Een hond zal nooit zeggen: dat heb je niet zo handig aangepakt of hoe heb je zo iets stoms kunnen doen? Voor de zelfconfrontatie moet je niet bij je hond zijn. Aan de andere kant is het wel zaak dat je helder en duidelijk bent tegenover je hond. Toen ik deskundige hulp inriep bij de opvoeding van Bobby, merkte ik al snel dat niet zozeer hij als wel ik werd getraind. De hondentrainer kijkt vooral wat jij doet en hoe je hond daarop reageert. Ik weet nog dat ik "nee, nee, nee" roepend achter Bobby aanrende. Waarop de trainer zei: bij hoeveel keer "nee" moet hij stoppen? Die trainer heeft mij geleerd dat je het ene moment best streng en kortaf kunt zijn en vlak daarna weer lief. Honden onderling doen dat immers ook zo. Een hondenmoeder is best streng voor haar pups en zal ze na een terechtwijzing even later toch weer liefdevol likken.'

KNUFFELHORMOON

Steeds evidenter wordt dat het hebben van een hond (of een ander huisdier) goed is voor de mens. Je bloeddruk gaat omlaag, de stress neemt af en het herstel na een operatie verloopt vlotter. 'Dat komt omdat de mens, net als de hond, een groepsdier is. Sociaal contact is heilzaam, zowel met je hond als met andere mensen. Daar komt bij dat honden zich niet anders voordoen dan ze zijn. Omgekeerd hoef jij als mens je ook niet anders voor te doen dan je bent tegenover je hond. Terwijl het contact met mensen daarentegen haast altijd een vermoeiend element kent, omdat je je bijvoorbeeld afvraagt:

meent hij dat nou of heeft hij echt gezegd wat hij denkt. Zit er geen verborgen bedoeling achter? Als psycholoog ben ik daar waarschijnlijk extra alert op. In het contact met dieren ben je veel ontspannener. In die zin is het contact met je hond vaak fijner dan dat met je medemens. Bovendien maken mens en hond in hun inter-

actie oxytocine aan, het zogeheten knuffelhormoon. Aaien van je hond heeft een positief effect op je stemming én op je gezondheid. Omdat het ontspannend en stressverlagend is. Bobby en Aagje zijn mijn beste medicijn, zullen we maar zeggen.' ■

* Meer informatie: www.roosvonk.nl